

Spolufinancováno
Evropskou unií

Ready
4School

Analýza potřeb

Název projektu: Teaching School Readiness Through an ABA-based Preschool Programme

Číslo projektu: 2023-1-CZ01-KA220-SCH-000156079

Webové stránky: [https://ready4school.eu/
kingsdorf@ped.muni.cz](https://ready4school.eu/kingsdorf@ped.muni.cz)

Ckontakt:

innovation hive

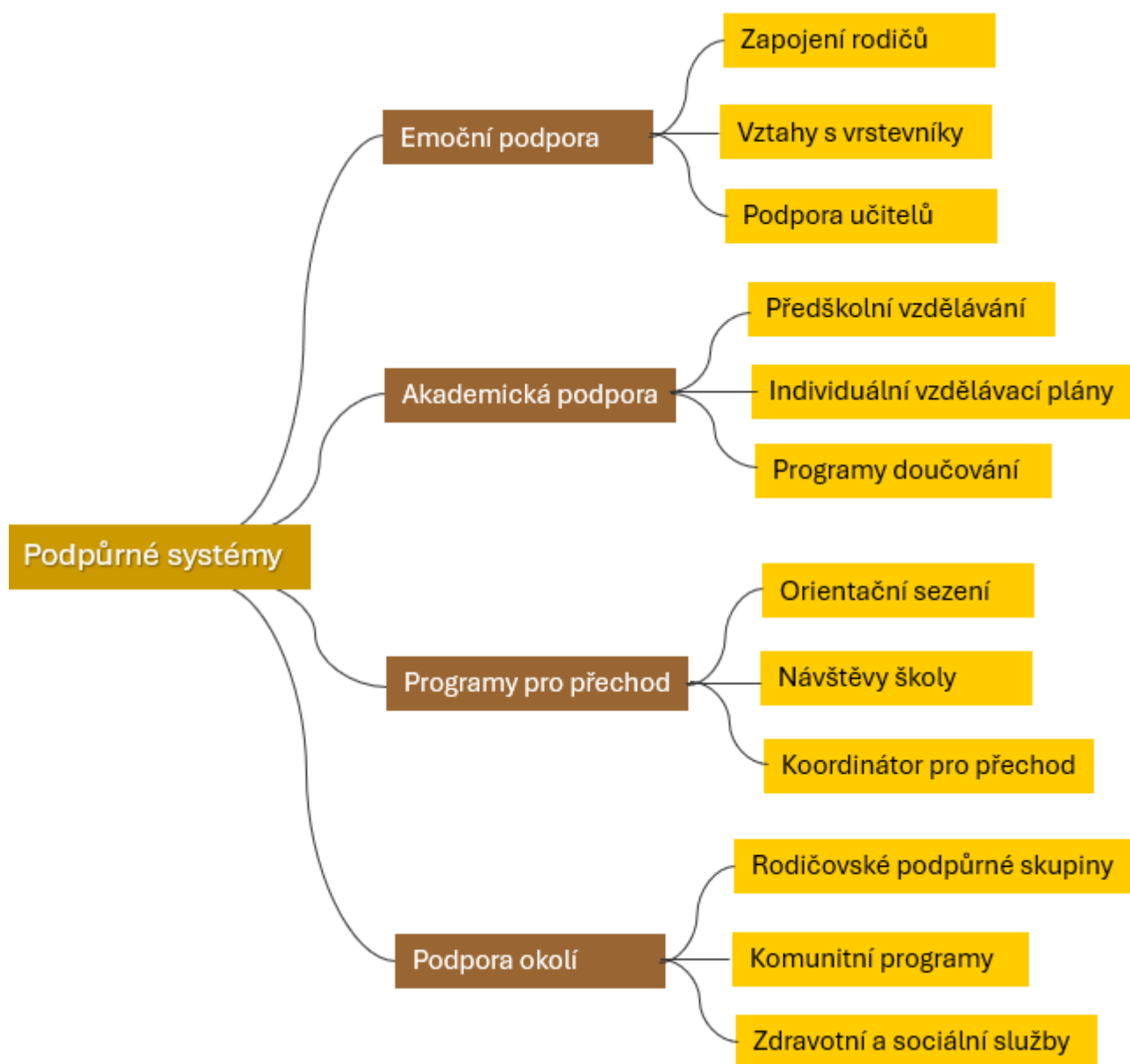
Obsah

Přehled projektu	4
Analýza potřeb - Přehled	5
Analýza potřeb - Výsledky	6
Česká Republika	6
North Macedonia	7
Kypr	8
Chorvatsko	9
Ukrajina	10
Řecko	11
Celkové závěry	12
Kam dál?	15
Odkazy	16
Prohlášení o vyloučení odpovědnosti	17

Přehled projektu

Pro usnadnění úspěšného přechodu dětí s autismem do prostředí základní školy je potřeba spolupráce mnoha podpůrných systémů.

V projektu Ready4School spolupracuje šest evropských organizací na vývoji a implementaci inovativní vzdělávací sady pro učitele mateřských škol, kteří pracují s dětmi s poruchami autistického spektra (PAS) jako součást komplexnějšího systému podpory. Cílem projektu je zvýšit kvalitu speciálních a inkluzivních předškolních programů pro děti s poruchami autistického spektra a usnadnit přechod z předškolního do základního vzdělávání.

V rámci projektu bude vytvořena komplexní výuková sada pro hodnocení a vytváření programů založených na principech aplikované behaviorální analýzy (ABA). Sada bude obsahovat:

- Hodnocení vývoje a dosažení milníků školní připravenosti.
- Kurikulum předškolního vzdělávání založené na hodnocení.
- Podrobné plány hodin podle učebních osnov.
- Datové listy pro úspěšné sledování a hodnocení pokroku.

V rámci projektu budou s využitím nově vytvořených materiálů (pilotní testování) vyškoleni 3 školitelé v každé zemi, kteří následně proškolí minimálně 5 učitelů ve svých zemích. Kromě toho se projekt zaměřuje na šíření výsledků prostřednictvím různých kanálů, včetně publikací, prezentací a seminářů.

Analýza potřeb - Přehled

Cílem vypracování analýzy potřeb bylo zjistit hlavní problémy, kterým čelí učitelé mateřských škol pracující s dětmi s poruchami autistického spektra. Hodnocení zahrnovalo přehled literatury a hloubkové rozhovory s učiteli a odborníky v šesti partnerských zemích. Rozhovory byly v případě potřeby vedeny v místním jazyce, zvukově zaznamenány, přepsány a následně přeloženy do angličtiny, než byly zpracovány s ohledem na zastřešující témata.

Očekávali jsme, že analýza potřeb odhalí globální nedostatky v oblastech, jako jsou:

- Nedostatek školení a zdrojů: Učitelé mohou postrádat školení a zdroje, které potřebují k pochopení a provádění účinných intervencí založených na ABA / osvědčených výukových postupech u dětí s autismem.
- Omezený přístup k postupům založeným na důkazech: V předškolních zařízeních může být nedostatečný přístup k postupům založeným na důkazech pro děti s poruchami autistického spektra.
- Obtíže při hodnocení a sledování pokroku: Učitelé mohou mít potíže s hodnocením a sledováním pokroku dětí s poruchou autistického spektra bez specializovaného školení a prostředků.
- Problémy při přechodu dětí na základní školu: Při podpoře a spolupráci pro úspěšný přechod dětí s poruchami autistického spektra z mateřské školy do základní školy se mohou vyskytnout problémy.

Cílem analýzy bylo, aby projekt vycházel z potřeb společnosti, a aby její výsledky byly vodítkem pro projektový tým při vývoji komplexní vzdělávací sady pro hodnocení a vytváření programů pro učitele mateřských škol pracující s dětmi s poruchami autistického spektra.

Analýza potřeb - Výsledky

Nedávné celosvětové výzkumy provedené týmy odborníků, jako jsou Rees a kol. (2023), Hálfdanardóttir a kol. (2021) a Gunning a kol. (2019), vedly k závěrům, že k tomu, aby byly děti na základní škole úspěšné, jsou zapotřebí určité klíčové dovednosti, jako je funkční komunikace, následování pokynů, sdílení s ostatními, svépomoc, schopnost sedět v klidu, uznání a pochvala ostatních a čekání na pozornost učitele. Všechny tyto týmy a řada dalších zjistily, že pro podporu rozvoje těchto klíčových základů je užitečné používat standardizovaný program předškolních životních dovedností (např. Hanley et al., 2007). Výsledky analýzy potřeb v rámci tohoto projektu vyvozují podobné závěry.

Česká Republika

Respondent:

- Titul Phd. v oblasti speciální pedagogiky, certifikovaný behaviorální analytik (BCBA) s 13 lety praxe (z toho 10 let s klienty s poruchami autistického spektra).

Předškolní vzdělávání:

- Rámcové programy existují, ale nejsou standardizované, takže učitelé musí vytvářet vlastní materiály.
- Sběr dat a výuka založená na ABA jsou klíčové, ale vyžadují školení učitelů.
- Kvalitní školky vyžadují vzdělané učitele a povědomí o autismu.

Děti s poruchou autistického spektra:

- Nic specifického pro děti s poruchou autistického spektra.
- Individuální program na základě hodnocení a sběru dat.
- Přejít do školy vyžaduje práci ve skupině, toleranci změn, komunikační dovednosti a kontrolu chování.

Přechod:

- Zvýšené nároky a organizace při přechodu na základní školu představují obtíže.
- Klíčem k hladkému přechodu jsou jasné plány a spolupráce.

Doporučení:

- Větší podpora učitelů ve třídách s integrovanými žáky.
- Školení o sběru dat, strategiích založených na ABA a poruchách autistického spektra.
- Standardizované hodnocení a vytváření programu/plánu přechodu pro děti s poruchami autistického spektra.
- Přiblížení prostředí mateřské školy prostředí základní školy.

North Macedonia

Respondent:

- 17 let zkušeností s předškolním vzděláváním a prací s dětmi s autismem.

Předškolní vzdělávání:

- Postupuje podle standardizovaných osnov; bez prostoru pro diferenciaci.
- Problémy při řešení individuálních potřeb všech žáků.
- Hodnocení se neprovádí pravidelně (tj. pouze při ukončení předškolního vzdělávání).
- Potřeba více zdrojů a školení pro učitele.
- Nedostatek kvalifikovaných odborníků a prostor pro všechny předškoláky.

Děti s poruchou autistického spektra:

- Žádné specifické výukové zdroje/učební osnovy pro předškolní děti s autismem.
- Bariéry v podobě nedostatku odborníků, školení v oblasti ABA/autismu a prostor ve třídě.

Přechod:

- Potřeba flexibilních materiálů pro předškolní vzdělávání a strategií hladkého přechodu.
- Začít proces přechodu dříve.

Doporučení:

- Flexibilnější předškolní kurikulární materiály pro děti s autismem.
- Spolupráce mezi pedagogy předškolních a základních škol pro hladký přechod.
- Rozšíření zdrojů a školení pro učitele pracující s dětmi s autismem.

Kypr

Respondent:

- Učitel/ka speciální pedagogiky na Kypru s více než 20 lety praxe. V současné době pracuje v mateřských i základních školách.

Předškolní vzdělávání:

- Standardizované učební osnovy.
- Nedostatek hodnocení pro použití učiteli běžného vzdělávání.
- Materiály mohou být zastaralé.
- Speciální pedagog, který navštěvuje třídy a má větší zodpovědnost za podporu dětí s autismem než běžný pedagog.
- Nedostatek zdrojů a školení (to, co existuje, je volitelné).
- Hodně dětí ve třídě.
- Nedostatek specializovaných zdrojů.

Děti s poruchou autistického spektra:

- Učitelé si nejsou jisti, jak se vypořádat se senzorickou citlivostí, problémy s chováním nebo jak uplatňovat strategie založené na ABA.
- Problémem je fyzický prostor ve třídě.
- Je třeba většího zapojení rodičů.

Doporučení:

- Vývoj flexibilnějších učebních osnov.
- Zavedení standardizovaného systému hodnocení.
- Zajištění povinného vzdělávání učitelů v oblasti speciálního vzdělávání.
- Snížení počtu žáků ve třídách.
- Poskytování specializovanějších zdrojů.
- Školení pro učitele běžných škol v oblasti speciální pedagogiky namísto omezeného/nárazového přístupu speciálních pedagogů.

Chorvatsko

Respondent:

- Výchovní rehabilitační pracovník a ředitel Centra pro autismus v Záhřebu, kde pracuje již více než 30 let.

Předškolní vzdělávání:

- Národní osnovy podporují samostatné myšlení a začlenění.
- Komplexní hodnocení založené na portfoliu.
- Potřeba rovného přístupu ke kvalitním službám v celém Chorvatsku.

Děti s poruchou autistického spektra:

- Mají prospěch z vizuálního učení a individuálního přístupu.
- Učitelé a pomocný personál potřebují specializované školení.
- Je třeba přezkoumat dopad příliš intenzivních služeb/využívání specializovaných služeb, které v důsledku odebírají prostor pro zažívání jiných zkušeností spojených s dětstvím.

Přechod:

- Překážkou je nedostatečné hodnocení a chybějící specializovaná příprava učitelů.
- Vyžaduje komplexní přechodový program pro dítě, rodiče, prostředí, učitele a správce - který v současné době v Chorvatsku chybí.
- Spolupráce mezi pedagogy mateřských a základních škol je klíčová.

Doporučení:

- Vypracovat důkladnější hodnocení dětí s autismem se zaměřením na individuální potřeby a silné stránky.
- Zavedení komplexních přechodových programů s vyhrazenými zdroji a školením personálu.
- Podporovat užší spolupráci mezi pedagogy mateřských a základních škol a upřednostňovat komunikaci a sdílení informací.
- Zajistit cílené školení učitelů a pomocného personálu o poruchách autistického spektra a účinných výukových strategiích.

Ukrajina

Respondent:

- Ředitel inkluzivního centra pro děti s autismem s více než desetiletou praxí.

Předškolní vzdělávání:

- Rozdílné kurikulární programy dle předškolního věku obecně a konkrétně pro autismus.
- Všeobecný vzdělávací program nemá specifické úpravy pro děti s autismem.
- Potřeba více specializovaných učitelů a zdrojů.
- Důraz na monitorování pokroku a používání interaktivních/technologických nástrojů.

Děti s poruchou autistického spektra:

- Benefitují ze specializovaných školení pro učitele.
- Potřebují podporu při přechodu na základní školu.

Přechod:

- Potřebná spolupráce mezi školami, pedagogy a dětmi v obou zařízeních před přechodem.
- Zaměření se na rozvoj verbální a neverbální komunikace, sociálních dovedností a dodržování rozvrhu.
- Příprava/desenzitizace v souvislosti s novým prostředím a senzorickou zátěží před přechodem.

Doporučení:

- Zvýšit dostupnost specializovaných učitelů a zdrojů.
- Zajistit školení pro učitele o autismu a o tom, jak používat interaktivní výukové metody/technologie.

- Rozvíjet programy spolupráce mezi mateřskými a základními školami.
- Důraz na komunikaci a spolupráci mezi učiteli a odborníky.

Řecko

Respondent:

- Učitel/ka mateřské školy s magisterským titulem v oboru speciální pedagogiky a 10 lety praxe v oboru.

Předškolní vzdělávání:

- Dobré teoretické standardizované osnovy, ale těžko použitelné v praxi, zejména s ohledem na problémy přeplněných tříd a žáků s různými specifickými potřebami.
- Učitelé musí sami provést úpravy učebních osnov.
- Nedostatek individualizované podpory a hodnotících nástrojů (neexistují oficiální hodnotící nástroje).
- Omezené zdroje a školení pro učitele

Děti s poruchou autistického spektra:

- Potřeba specializovaného programu (osnovy a hodnocení) od ministerstva školství pro děti s autismem.
- Význam specializovaného vzdělávání učitelů.
- Nedostatečný počet speciálních pedagogů.
- Zpoždění v hodnocení mimo školu.

Přechod:

- Hodnocení školní připravenosti pro hladký přechod do základní školy.
- Socializace a spolupráce mezi pedagogy raného a základního vzdělávání.
- Návštěvy prostředí nové školy před přechodem.

Doporučení:

- Ministerstvo školství jako poskytovatel specializovaného programu pro děti s autismem.
- Zvyšování počtu školení a průběžné podpory učitelů.
- Zajistit vhodné vybavení, zdroje a nástroje pro hodnocení.
- Vypracování hodnocení školní připravenosti a pokynů pro hladký přechodový program.
- Podporovat socializaci a emoční regulaci.

Celkové závěry

Ve všech šesti zemích se potvrdilo, že existuje řada překážek, kterým děti s autismem čelí, pokud jde o přístup k základnímu vzdělávání.

- Nedostatečné posouzení silných stránek: U dětí s autismem se často nedostává adekvátního posouzení jejich silných stránek a schopností, což může vést k tomu, že jsou umísťovány do nevhodných vzdělávacích zařízení, která nejsou uzpůsobena jejich potřebám.
- Nedostatečná příprava na přechod do základní školy: Děti s autismem často nejsou na přechod do základní školy dostatečně připraveny, což může vést k tomu, že se cítí přetíženy, úzkostné a hůž prospívají.
- Fyzické překážky: Děti s autismem se mohou v prostředí základní školy potýkat s fyzickými překážkami, jako jsou hlasité zvuky, přeplněné třídy a nedostatečná vizuální organizace.
- Úprava a modifikace učebních osnov: Děti s autismem mohou potřebovat úpravu učebních osnov, aby mohly využívat všeobecné učební osnovy.
- Specializované vzdělávání učitelů: Děti s autismem nemají pravidelný přístup k odborníkům s potřebným vzděláním a odbornými znalostmi.

Země	Předškolní vzdělávání	Děti s PAS	Přechod
Česká republika	Rámcové vzdělávací programy nejsou standardizované; potřeba školení ABA	Individuální programy; problémy při přechodu do školy	Obtíže při přechodu na základní školu; klíčová je spolupráce
Severní Makedonie	Standardizované učební osnovy postrádají diferenciaci; nedostatek zdrojů	Žádné specifické zdroje pro předškoláky s autismem; problémy s přechodem	Potřeba flexibilních materiálů; zahájit proces přechodu dříve
Kypr	Standardizované učební osnovy postrádají hodnocení; nedostatek zdrojů	Učitelé si nejsou jisti, jak pracovat s PAS; nedostatečné zapojení rodičů	Potřeba flexibilních učebních osnov; dřívější přechod
Chorvatsko	Národní učební plán s portfoliovým hodnocením;	Těžší z vizuálního učení; potřeba specializovaného školení	Překážkou je nedostatečné hodnocení; je nutný komplexní přechod.

	nerovnost v přístupu ke službám		
Řecko	Teoretické osnovy, náročné na implementaci; nedostatek podpory	Potřeba specializovaného programu; význam školení	Hodnocení školní připravenosti; socializace a spolupráce

Dotazovaní poskytli řadu cenných doporučení, jak tyto překážky řešit:

- Spolupráce mezi pedagogy mateřských a základních škol: Spolupráce mezi pedagogy mateřských a základních škol může pomoci zajistit, aby děti s autismem byly připraveny na přechod do základní školy.
- Školení pro učitele a zaměstnance: Učitelé a zaměstnanci potřebují školení, aby porozuměli autismu a věděli, jak nejlépe podporovat děti s autismem ve třídě/využívat empiricky ověřené postupy školení
- Flexibilní výukové prostředí: Děti s autismem mohou potřebovat flexibilní vzdělávací prostředí, které je přizpůsobeno jejich individuálním potřebám.
- Vizuální opory a další individualizované výukové materiály: Děti s autismem mohou mít prospěch z vizuálních pomůcek, jako jsou rozvrhy, mapy a obrázky, které jim pomáhají pochopit a orientovat se v prostředí, a z používání dalších individualizovaných učebních pomůcek.
- Kurikulum a hodnocení: Učitelé potřebují návod, co učit a co/jak hodnotit, aby co nejlépe uspokojili potřeby dětí s autismem.
- Zaměření výukových cílů: Přestože jsou akademické dovednosti důležité, nikdy nebyly zmíněny jako hlavní zaměření. Častěji byly zmiňovány věci jako sociální dovednosti, komunikace a emoční regulace, které je třeba rozvíjet.

Kam dál?

Podle odborníků, s nimiž byly vedeny rozhovory, by se měl projektový tým zaměřit na podporu předškolních učitelů pomocí následujících zdrojů a školení, aby mohli efektivně implementovat předškolní kurikulární materiály:

- Učební materiály, které jsou určeny pro všechny žáky, včetně dětí s autismem nebo jinými speciálními potřebami.
- Školení o tom, jak přizpůsobit učební materiály potřebám všech žáků.
- Školení o tom, jak používat různé výukové metody a strategie, aby pokryly potřeby všech žáků.
- Přístup ke zdrojům a podpoře, jako jsou možnosti profesního rozvoje, konzultace s odborníky a vzájemná spolupráce.

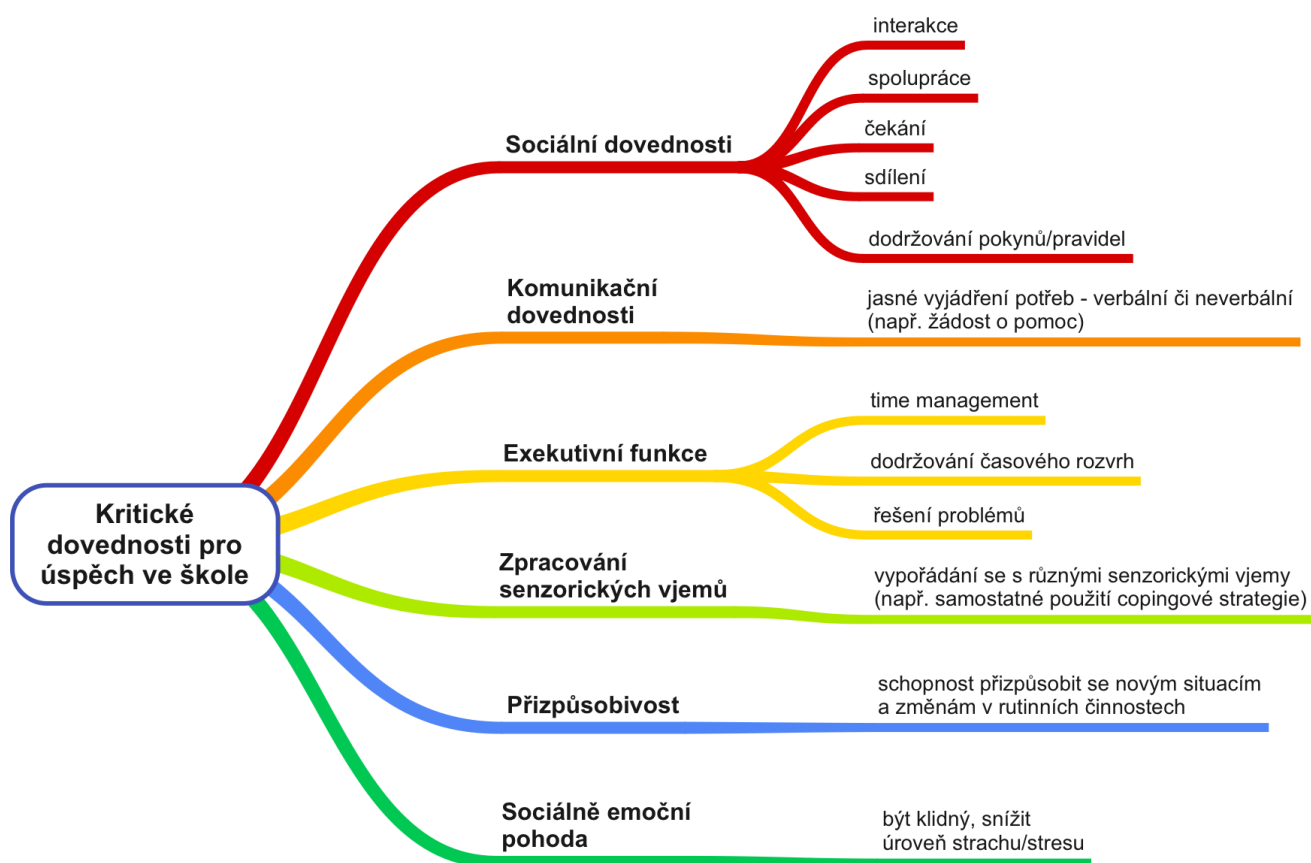
Odborníci také zdůraznili, že učitelé v předškolním vzdělávání musí být flexibilní a ochotní přizpůsobit své výukové metody potřebám jednotlivých žáků. Musí být také trpěliví a chápaví a mít pozitivní přístup k dětem s autismem nebo jinými speciálními potřebami.

Kromě toho by se vývoj učebních osnov projektu pro předškolní třídy, hodnotícího nástroje, plánů hodin a podpůrných materiálů měl řídit odborníky, s nimiž byly vedeny rozhovory, a měl by se zaměřit na budování následujících specifických dovedností a schopností u dětí s autismem, aby je připravil na vstup do základní školy:

- **Sociální dovednosti:** Děti s autismem by měly být schopny komunikovat se svými vrstevníky sociálně vhodným způsobem, dodržovat pokyny/pravidla třídy, spolupracovat ve skupinách, čekat ve frontě a dělit se.
- **Komunikační dovednosti:** Autistické děti by měly být schopny jasně sdělit své potřeby a přání, a to jak verbálně, tak neverbálně (např. požádat o pomoc).
- **Exekutivní funkce:** Děti s autismem by měly být schopny řídit svůj čas a činnosti (např. pomocí vizuálních plánů), dodržovat časový rozvrh a řešit problémy.

- **Zpracování senzorických vjemů:** Děti s autismem by měly být schopny vyrovnat se různými smyslovými podněty, jako je hluk, světlo a dotyk, aniž by se dopouštěly náročného chování (např. samostatné použití copingové strategie).
- **Přizpůsobivost:** Autistické děti by se měly dokázat přizpůsobit novým situacím a změnám v rutinních činnostech.
- **Sociálně-emocionální pohoda:** Děti s autismem by měly mít určité dovednosti, které jim pomohou zmírnit úzkost v novém prostředí, uklidnit se, snížit obavy a zapojit se do kontaktu s ostatními, pokud si to přejí.

Odkazy

- Gunning, C., Holloway, J., & Healy, O. (2019). Evaluating the preschool life skills program to teach school readiness skills: An Irish pilot study. *European Journal of Behavior Analysis*, 20(1), 48-68.
- Hálfdanardóttir, B. F., Ingvarsson, E. T., & Sveinbjörnsdóttir, B. (2022). Important skills for elementary school children: Implementing the preschool life skills program in Iceland. *Behavioral Interventions*, 37(2), 345-362.
- Hanley, G. P., Heal, N. A., Tiger, J. H., & Ingvarsson, E. T. (2007). Evaluation of a classwide teaching program for developing preschool life skills. *Journal of applied behavior analysis*, 40(2), 277-300.
- Rees, R. E., Seel, C. J., Huxtable, B. G., & Austin, J. L. (2023). Using the Preschool Life Skills Program to support skill development for children with trauma histories. *Behavior Analysis in Practice*, 1-16.

Prohlášení o vyloučení odpovědnosti

Tento projekt byl financován Evropskou unií prostřednictvím programu ERASMUS+. Podpora Evropské komise při vydání této publikace nepředstavuje souhlas s jejím obsahem, který odráží pouze názory autorů publikace a Komise nenese odpovědnost za jakékoli využití informací obsažených v této publikaci.